

Sakin Şehirler Yerel Halk için de Sakin mi? Uzundere Örneğinde Yaklaşma-Kaçınma Çatışması

Bilsen Bilgili¹ Selda Uca² Selda Karahan^{3*}

¹Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, Kocaeli.

²Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Kocaeli.

³Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Kocaeli.

seldakarahan82@gmail.com

ÖZET

Sınırsız insan ihtiyaçlarına rağmen, bu ihtiyaçları karşılayacak olan kaynakların dünyamızda kıt bulunuyor olması, kaynakların paylaşılması esnasında kişilerin sahip oldukları statü, amaç, değer ya da algı farklılıklarından dolayı çeşitli anlaşmazlıklara yol açmaktadır. Çatışma olarak adlandırılan bu anlaşmazlıklar, farklı şekillerde ortaya çıkarlar. Bunlardan biri de içsel çatışmadır. Kişiler istedikleri amaca ulaşamayacaklarını anladığında ya da istedikleri amaca ulaşmalarına başkalarının engel olduğunu öğrendiklerinde kendi içlerinde bir çatışma yaşarlar. Yaklaşma-kaçınma olarak adlandırılan bir çatışma türünde, birey olumlu ve olumsuz sonuçlara sahip seçenekler arasından birini seçerken, arzu ettiği seçeneğe ulaşmak için ortaya çıkan olumsuz sonuçlara katlanmak durumunda kalır. Turizm alanında tüketiciler için sunulan seçenekler arasında da bu çatışmanın yaşandığı görülmektedir. Turizm faaliyetlerinin geliştiği destinasyonlarda yaşayan yerel halk, birçok açıdan kendilerine avantaj sağlayan bu gelişmelerin beraberinde getirdiği birçok olumsuz duruma katlanmak durumunda kalmaktadır. Sakin şehirlerde yaşayan yerel halkın, destinasyonun gelişiminden çeşitli avantajlar elde ederken, mevcut dokunun mümkün olduğunca yaşatılmasına rağmen herhangi bir olumsuz duruma katlanıp katlanmadıklarının belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, herhangi bir destinasyonun dokusunu bozmayacak şekilde gerçekleştirilen “sakin şehir (Slow Cities)” uygulamalarında dahi yerel halkın yaklaşma-kaçınma durumuyla karşı karşıya kalıp kalmadıklarının ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, ülkemizdeki on birinci sakin şehir olan Uzundere’de yaşayan yerel halk üzerine anket çalışması yapılmış, elde edilen araştırma sonuçlarına göre turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerine yönelik olarak katılımcıların yaklaşma kaçınma davranışı gösterdikleri belirlenmiştir. Buradan hareketle, uygulamacılara ve araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaklaşma-Kaçınma Çatışması, Sakin Şehirler, Yerel Halk, Uzundere

Are slow cities also slow for local people? Approach-avoidance conflict in the Uzundere example

Abstract

In spite of unlimited human needs, there sources that will meet these needs are scarce in our world, cause various disagreements due to differences in status, purpose, value or perception that people have during sharing of resources. These disagreements, called conflicts, appear in different ways. One of them is internal conflict. When people understand that they cannot reach the goal they want or when they find out that others have an obstacle, they have a conflict within themselves. In a kind of conflict called approach-avoidance, when an individual chooses one of the options with positive and negative consequences, he has to face the negative consequences that arise in order to reach the desired option. It is seen that this conflict is experienced among the options offered to consumers in the field of tourism. The local people who live in the destinations where tourism activities develop, have to bear the many negative situations brought about by these developments which give them advantage in many respects. It is thought that it is important to determine whether the local people living in the slow cities have various advantages from the

development of the destination and that even though the current texture is kept alive as much as possible, it is possible to determine if they have suffered any negative situation. In this study, it was aimed to determine whether the local people were faced with the situation of approaching-avoidance, even people in the slow cities practice which would not disturb the texture of any destination. For this purpose, a survey was conducted on the local people living in Uzundere, the eleventh slowcity in our country and according to the results of the research, it was determined that the participants showed approach avoidance behavior towards economic, social and environmental factors of tourism. Based on the results of the research, various suggestions were presented to the practitioners and researchers.

Key Words: Approach-Avoid Conflict, Slow Cities, Local People, Uzundere

Giriş

Hızlı gelişen, değişen ve karmaşıklaşan yaşam, küreselleşmeye duyulan ilgi, her şeyin hızla tüketildiği yaşam koşulları vb. şehirlerin de zaman içerisinde tekdüzeleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda, artan su, hava ve gürültü kirliliği, şehirlerin beton yığınları haline gelmesi, doğal flora ve faunanın gittikçe yok olması, kültürün ve kültürel mirasın ticarileştirilirken aynı zamanda da tahrip edilmesi, yöreselliğin yerini giderek küreselliğe bırakması insanları özü korumaya yöneltmiştir. Artık insanlar yok etmeden tüketme ve var olan değerleri koruyarak geleceğe taşıma eğilimindedir. Şehir nüfuslarının artışı ile birlikte oluşan sorunlar ağına karşı sağlıklı çözümler bulabilmek amacıyla yeni uygulamalar, projeler ve sürdürülebilir sağlıklı bir şehir için çalışmalar günümüzde giderek önem kazanmaktadır. Bu uygulamalardan biri de son yıllarda pek çok Avrupa ülkesinde başarıyla yürütülen “Slow Cities (Sakin Şehirler)” oluşumudur. Hızlı yaşamın diğer adı olan “Amerikan Tarzı” hayata bir alternatif olarak, hayatı yavaş, tadına vara vara, sükûnet içinde keyif ve haz alarak yaşamayı öngören bir kavram olan “Sakin Şehirler”; yemek kültüründen şehir planlamasına ve turistik faaliyetlere kadar her aktivitenin yavaşlık, sakinlik ve tarihi mirasa saygı prensipleriyle düzenlenmesi gerekliliğini öngörmektedir. Bu hareket, küreselleşmenin insanlar arasındaki iletişimi, kaynaşmayı ve değişimi kolaylaştırmasına karşı çıkmakta, somut ve soyut değerlerin korunarak sürdürülmesini amaçlamaktadır (Pink, 2008).

Bilindiği gibi turizmin gelişmeye başladığı bölgelerde yerel halk, bu gelişimin ilk aşamalarında turizmden elde edebilecekleri ekonomik getirileri düşünerek bu gelişimi desteklemektedirler. Ancak zaman içerisinde bölgedeki insan kalabalığının artması başta doğal çevre olmak üzere, doğal ve sosyo-kültürel yapı üzerinde olumsuzluklara neden olmaktadır. Zaman içerisinde yerel halkın bölgedeki turizme ve gelen turistlere bakış açısı da olumsuzlaşmaktadır. Özellikle yüksek sezon diye ifade edilen turizmin yoğunlaştığı dönemlerde artan su, hava ve gürültü kirliliği, doğal kaynakların zarar görmesi, kültürün ve kültürel mirasın ticarileştirilmesi ve tahrip edilmesi, yöreselliğin bozulması vb. gibi etkenler yerel halkın turistlere ve turizme karşı olumsuz tavır takınmasına neden olabilmektedir. Bir taraftan turizmin olumlu getirilerini isteyen ancak olumsuz etkileri de istemeyen yerel halk içsel olarak yaklaşma-kaçınma çatışmasına maruz kalmaktadır. Yaklaşma-kaçınma olarak adlandırılan çatışma türünde, birey olumlu ve olumsuz sonuçlara sahip seçenekler arasından birini seçerken, arzu ettiği seçeneğe ulaşmak için ortaya çıkan olumsuz sonuçlara da katlanmak durumunda kalmaktadır.

Bu çalışmada, herhangi bir destinasyonun dokusunu bozmayacak şekilde gerçekleştirilen “sakin şehir (slow cities)” uygulamalarında dahi yerel halkın yaklaşma-kaçınma durumuyla karşı karşıya kalıp kalmadıklarının ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, ülkemizdeki on birinci sakin şehir olan Uzundere’de yaşayan yerel halk üzerine anket çalışması yapılmış, elde edilen araştırma sonuçlarından hareketle, uygulamacılara ve araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmuştur.

İlgili Literatür

Sakin Şehir Kavramı ve Gelişimi

“Hazlı Beslenme (Slow Food)” hareketinin sonucunda ortaya çıkan bir yaklaşım olan “Sakin Şehirler” kavramı, yerel sahiplenme ve kentsel gelişim uygulamalarının bir sonucudur. Aslında, “Sakin Şehirler” oluşumunun “Hazlı Beslenme (Slow Food)” hareketinden çok güçlü bir biçimde etkilendiğini söylemek mümkündür (Radstrom, 2005). Bu iki hareketin amaçları birbirinden farklı olsa da her ikisi de birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Her iki oluşum da yerel ve geleneksel kültürü korumaya odaklanmakta ve hayatın rahat, yavaş ve keyif içinde geçirilmesini öngörmektedir (Knox, 2005). 1999 yılında başlayan bir uygulama ile Avrupa’da 40’tan fazla şehir ve kasaba “Sakin Şehir” sertifikasını almaya hak kazanmıştır. Sakin şehirlerin pek çoğu İtalya’da (özellikle Tuscany ve Umbria bölgelerinde) bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Almanya (Waldkirch, Hersbruck, Schwarzenbruck ve Überlingen), Norveç (Levanger ve Sokndal) ve İngiltere (Ludlow, Diss ve Aylsham) de sakın şehir sertifikasına sahip ülkeler arasındadır (Mayer ve Knox, 2006).

“Sakin Şehirler” uygulaması, 20 Haziran 2000 tarihinde Roma’da yapılan imza töreniyle hayata geçirilmiştir. Bu proje için İtalya’daki 32 şehrin yöneticileri bir araya gelmiş ve “Cittaslow” (Sakin Şehirler) adını verdikleri bir projeyi imzalamışlardır (Anonim, 2019a). Günümüzde ise dünya genelinde 30 ülke ve 250 şehir bu oluşumun üyesidir (Anonim, 2019b). “Sakin Şehirler” felsefesini benimseyen şehirlerin en önemli hedefi, Amerikan tarzı yaşam ve bu yaşamın en belirgin unsuru insanların bir koşturmaya içinde olmasının sembolü olan “fast food”ların ortadan kaldırılmasıdır. “Sakin Şehirler” projesinde yer alan şehirlerin yöneticileri, şehrin karakteristik özelliklerinin yanı sıra yaşanan çevrenin korunması, zenginleştirilmesi ve çevreyle iç içe bir şehir hayatının sağlanması, caddeler ve parkların ağaç türleriyle ve çiçeklerle donatılması, ses ve görüntü kirliliğinin önüne geçilmesi, şehrin tarihi yapısını koruyacak şekilde altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi, yayalar için ayrılan alanların genişletilmesi, gıda ürünleri üretiminin tamamen tabii ve ekolojik yollarla gerçekleştirilmesi vb. gibi temel kuralların uygulama alanına konulmasını benimsemişlerdir (Sırım, 2006). “Sakin Şehirler” projesine dahil olmak isteyen yerleşim bölgesinin nüfusu 50.000’den az olmalıdır. Bunun yanı sıra; İtalya merkezli “Cittaslow” hareketinin manifestosunu kabul etmek ve yerine getirmek; eskiyi, otantiği korumak, bir yandan da ekolojik kurallara duyarlı teknolojiyi reddetmemek; “Birlik Anlaşma Bildirgesi”ne imza atmak ve bazı yükümlülüklerin altına girmek yerine getirilmesi gereken diğer koşullardır (Beatley, 2004). Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse; sakın şehir olarak bu ağa katılmak isteyen şehirler öncelikle birliğe başvuruda bulunmakta, birliğin belirlediği 72 kriter çerçevesinde projeler geliştirerek bu projeleri belgelemekte ve bir başvuru dosyası haline getirmektedirler. Şehirler, faaliyetleri üzerinden kriterleri gerçekleştirme oranına göre değerlendirilmekte ve puan almaktadırlar. Değerlendirme ve puanlama işlemleri farklı disiplinlerden gelen uzmanlardan oluşan “Bilimsel Komite” tarafından yapılmaktadır. Bir kentin sakın şehir olması için sakın şehir felsefesine uygun hareket etmesi, nüfusunun 50.000 altında olması ve birliğe sunduğu başvuru dosyası üzerinden yapılan değerlendirmeden geçer puan alması gerekmektedir. Başvuru sürecinde aday şehirlere genel merkezden veya ulusal ağlardan temsilciler giderek yerinde değerlendirme yapılabilir. Sakin şehirler üyelik kriterleri şu alt başlıklar altında sınıflandırılmaktadır (Anonim, 2019b):

1. **Çevre Politikaları:** Hava, gürültü, içme suyu kirliliği, kentsel ve evsel atıkların toplanması, atık kontrolü, yenilenebilir enerji kaynakları, biyo-çeşitliliğin korunması gibi çevreye ilişkin konularda uyulması gereken kriterler.
2. **Alt Yapı Politikaları:** Bisiklet, metro, metrobüs, eko ulaşım olanakları, engelliler, kadınlar ve hamilerle ilgili düzenlemeler, sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik gibi kriterler.
3. **Kentsel Yaşam Politikaları:** Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması, sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi, kentsel

yaşam birliği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin artırılması, kentsel planlanma teşviki, yerel ürünlerin ticarileşmesi gibi kentsel yaşama ilişkin kriterler.

4. **Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar:** Geleneksel el sanatlarının korunması, kırsal bölgelerin değerinin artırılması, organik ürün kullanımı, yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması, otel kapasitelerinin artırılması gibi kriterler.
5. **Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar:** Misafirperverlik, esnaf ve operatörlerin farkındalıklarını artırma, yönetsel kararlarda tabandan tavana katılım, Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim, sağlık eğitimi, yöre halkının eğitimi gibi farkındalık kriterleri.
6. **Sosyal Uyum:** Azınlıklar, farklı etnik kökene ait olanlar, engellilerin entegrasyonu, gençlerin istihdamı ve desteklenmesi, yoksullukla mücadele gibi sosyal uyuma ilişkin kriterler.
7. **Ortaklıklar:** Doğal ve geleneksel yiyecekleri ve bunlara ilişkin aktivite ve kampanyaları desteklemeye ilişkin kriterler.

Aday sakin şehirler bu kriterlere uyup uymadıkları konusunda denetlenmekte ve gerekli koşulları sağlaması halinde birlik tarafından “Salyangoz Bayrağı” verilmektedir. Birliğe üye olan şehirler üyelik anından itibaren birliğe karşı sorumluluk altına girmektedirler (Anonim, 2019b).

Sakin Şehirlerde Yerel Halk: Yaklaşma-Kaçınma Çatışması

İnsanoğlunun karmaşık yapısı aynı anda birçok güdünün etkisi altında bulunmakta ve bu güdüler bazı zamanlarda birbiriyle çelişkiye düşmektedirler (Özdemir ve Özdemir, 2007). Sınırsız insan ihtiyaçlarına rağmen, bu ihtiyaçları karşılayacak olan kaynakların dünyamızda kıt bulunuyor olması, kaynakların paylaşılması esnasında kişilerin sahip oldukları statü, amaç, değer ya da algı farklılıklarından dolayı çeşitli anlaşmazlıklara yol açmaktadır. Çatışma olarak adlandırılan bu anlaşmazlıklar, farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri de içsel çatışmadır. Kişiler istedikleri amaca ulaşamayacaklarını anladığında ya da istedikleri amaca ulaşmalarına başkalarının engel olduğunu öğrendiklerinde kendi içlerinde bir çatışma yaşarlar. Birey, karşı karşıya kaldığı seçeneklerden hangisini tercih edeceğine karar veremediği için bu çatışmaya maruz kalır. Bu durum ise kişi üzerinde huzursuzluk, gerginlik, karar vermede zorluk çekme gibi etkiler yaratmaktadır. Bazı kişiler çatışmaları, doğal, kaçınılmaz hatta bazı durumlarda gelişim açısından bir fırsat olarak görüp, olumlu algılamakta; bazıları kaçınılması gereken bir durum gibi görüp, olumsuz olarak algılamaktadır. Bunun yanında çatışmalarda etkili ve yapıcı bir çözüme ulaşma, çatışmadan kaçınmayı değil; çatışmaya yaklaşmayı öngörmektedir (Basım ve ark, 2009).

İçsel çatışma türlerinden biri de *yaklaşma-kaçınma* olarak adlandırılan çatışma türüdür. Yaklaşma-kaçınma çatışması, araştırmacıların pazarlama ve yönetim alanlarında dikkatini çeken psikoloji temelli bir bakış açısıdır. Yaklaşma-kaçınma olarak adlandırılan çatışma türünde, birey olumlu ve olumsuz sonuçlara sahip seçenekler arasından birini seçerken, arzu ettiği seçeneğe ulaşmak için ortaya çıkan olumsuz sonuçlara da katlanmak durumunda kalmaktadır. Yaklaşma-kaçınma çatışmasında amaç aynı anda hem olumlu duygu hem de istenmeyen olumsuz duygu durumu yaratan özelliklere sahip olabilir. Bu durumda kişi o amaca hem yaklaşmak hem de ondan kaçmak isteyebilmektedir. Bu duygusal çatışmada bireyler genellikle kendi hazlarına yönelik tercih yaparak, baskın gelen güdünün gösterdiği davranışta bulunurlar. Olumsuz durumu görmezden gelmeyi tercih edebilirler (Russell ve Mehrabian, 1974).

Yaklaşma-kaçınma motivasyonu; çeşitli uyaranlara (nesnelere, olaylar ve olasılıklar) karşı davranışların pozitif (yaklaşım motivasyonu) ya da negatif (kaçınma motivasyonu) olarak harekete geçirilmesi veya yönünün belirlenmesidir (Elliot, 2006). Bu teori, yaklaşma-zevk arama ve acıdan kaçınmanın insan davranışlarını yönlendiren mekanizmalar olduğunu kabul etmektedir

(Senbeto ve ark, 2019). Yaklaşma motivasyonu, olumlu duygusallık ve dışa dönüklük ile karakterize edilir ve ilerleme, gelişme ve isteklilik gibi tanıtım odaklı stratejilerin olumlu yönleriyle ilgili davranışları harekete geçirir. Yaklaşma-kaçınma çatışması, olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri ve beraberindeki güçleri içeren motivasyonel bir ayrımdır (Eliot ve Trash, 2010). Yaklaşma motivasyonu pozitif sonuçlara duyarlıdır ve bunu sağlamaya çalışır; kaçınma motivasyonu ise olumsuz sonuçlara duyarlılıkla ilgilidir ve olumsuz sonuçları önlemeye çalışır (Fernis ve ark, 2011).

Özellikle turizm faaliyetlerinin geliştiği sakin şehirlerde yaşayan yerel halk, birçok açıdan kendilerine avantaj sağlayan bu gelişmelerin beraberinde getirdiği birçok olumsuz duruma da katlanmak durumunda kalmaktadır. Destinasyonlarda fiziksel ve sosyal uyaranlar yerel halkın duygusal durumunu doğrudan etkilemekte; duygular ise bireylerin yaklaşma ya da kaçınma tepkilerini belirlemektedir. Bireylerin bir çevreye verecekleri bütün tepkiler "yaklaşma ve kaçınma davranışı" olarak tanımlanmaktadır. **Yaklaşma davranışı**, bir çevrede fiziksel olarak bulunma isteği, çevreyi keşfetme ya da araştırma isteği ve çevredeki diğerleriyle iletişime geçme isteği olarak açıklanmaktadır. **Kaçınma davranışı** ise, çevreyi terk etme arzusu, çevreyle etkileşime girme ve birlikte hareket etmekten kaçınma ile çevredeki diğerleri ile iletişime girmekten kaçınma olarak ifade edilmektedir (Karagöz, 2018). Yerel halkı yaklaşma/kaçınma davranışı sergilemeye yönelten, hizmet karşılaşmasında ev sahipliği yaptıkları sakin şehirdeki fiziksel ve sosyo-kültürel çevrenin turizm gelişimi sonrasındaki değişimidir (Küçükergin, 2018). Sakin bir destinasyonda turizm gelişimi sonrası değişen fiziksel ve sosyal uyaranlar yerel halkın duygusal tepkilerini tetiklemekte ve bu duygular da kaçınma ve/veya yaklaşma davranışına yol açabilmektedir (Russell ve Mehrabian, 1974). Yaklaşma-kaçınma çatışmasında yaklaşma, yerel halkın çatışmayı yapıcı, olumlu ve hoşgörülü karşılayarak, çatışmaya yaklaşımlarını; kaçınma ise yıkıcı ve olumsuz karşılayarak çatışmadan kaçtıklarını göstermektedir. Bu süreçte yerel halkın kişilik yapısı büyük önem arz etmektedir. Etkili, atılgan ve girişimci olan iç kontrol odaklı kişilerin yaklaşma; kendilerini yetersiz hisseden, kendine güvenmeyen ve edilgen yapıda olan dış kontrol odaklıların ise kaçınma yaklaşımını tercih etmektedirler (Hisli ve ark, 2009). Yerel halk, bazı problemlerin çözümünde problemlere yaklaşma ve çözme eğiliminde iken; bazı problemler karşısında kaçınma eğilimlerini tercih etmektedirler. Yaklaşma eğilimi, özellikle problemi tanımlama ve çözüm yolları bulma aşamalarında etkili problem çözme süreçleri açısından önemli bir eğilimdir (Çetin ve ark, 2011).

Yaklaşma-kaçınma çatışmasının özellikle yerel halk-turist arasındaki kültürlerarası farklılıklarda kendini göstermesi oldukça sık rastlanılan bir durumdur (Moscardo ve Pearce, 1999). Eğer yerli halk ve turist arasında kültürlerarası fark fazla ise, kaçınma stratejisi kapsamında yerli halk turistlerin yoğun olarak buldukları bölgelerden uzak kalmaya çalışacaklardır. Pek çok açıdan turistlerle yerli halk arasında çıkar ilişkileri bulunmasına rağmen, kişisel temasın azaltılması yoluyla kaçınma motivasyonu sergileyeceklerdir (Sinkovics and Penz, 2009).

Sakin Şehir Olarak Uzundere

2019 yılı itibarıyla Türkiye'de sakin şehir olmaya hak kazanan 17 destinasyon bulunmaktadır (Anonim, 2019b).. Bu sakin şehirlerden 11. si ise Erzurum'un Uzundere ilçesidir. Erzurum iline bağlı olan Uzundere'nin 3000 yıllık bir tarihi geçmişi olduğu tahmin edilmekte olup, tarih boyunca pek çok devletin (İskitler, Sakalar, Persler, Abbasiler, Selçuklular, Osmanlı Devleti gibi) ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde ise Türklerin egemenliğine girdiği bilinmektedir (Kardeş, 2008). Uzundere, bölgede bulunan Tortum Nehri ve Mususin (Azort) Deresi kenarında yayılış göstermektedir. Ayrıca bölge Erzurum'u Artvin'e ve Gürcistan'a bağlayan önemli bir yol güzergahında yer almaktadır.

Uzundere'nin yıllara göre değişen bütün nüfus değerlerinin 5.000'in altında seyrettiği görülmektedir. Uzundere kasabası, nüfusunun fazla olmamasına rağmen, üretici nüfus oranının

yüksek olduğu bir yerleşmedir (%65). Bu durumda ilçe merkezinde devam edilen kırsal kalkınma projeleri kapsamındaki çalışmalar da etkili olmaktadır. Kasabada kadınlar da yöresel ürünlerin üretilmesi ve pazarlanması kapsamında çalışma faaliyetlerine katılmaktadırlar.

Uzundere ilçe merkezi, etki sahasında bulunan köylerle ve Erzurum il merkeziyle olan ulaşım bağlantılarını, karayoluyla gerçekleştirmektedir. Uzundere İlçesinin de içerisinde yer aldığı Çoruh Vadisi sahip olduğu canlı türleri ve doğal güzellikleri ile Uluslararası Koruma Örgütü tarafından yeryüzünün en önemli biyolojik çeşitliliğe sahip ve tehdit altındaki 34 sıcak bölge arasında sayılan ve 220 önemli ekolojik bölgesinden biri olan "Kafkasya Ekolojik Bölgesi" içinde yer almaktadır (ÇDD, 2006).

Uyguladığı çevre politikaları, alt yapısı, sosyal uyumu, kentsel yaşam politikaları, tarımsal ve turistik politikaları ve farkındalığıyla Artvin Şavşat'tan sonra Mart 2016'da Türkiye'nin 11. Sakin Şehri seçilen Uzundere turizm potansiyeli açısından pek çok zenginliğe sahiptir. Bunlar arasında en çok bilinenleri; Tortum Şelalesi, Tortum Gölü, Öşvank Kilisesi, Yedigöller, Peri Bacaları, Köptek Mağarası, Engüzek ve Sapaca Kalesi, Uzundere Ahşap Evler ve Karlanguç Evler'dir. Yöredeki tarihi yerler olarak ise, Kirazlı'daki (Otha) Küçük Kale ile Cevizli (Hartha) köyündeki Cevizli Kaleleri yer almaktadır. Bunların dışında bölgede mesire alanları, camiiler ve kilise kalıntıları da bulunmaktadır. Yerel kalkınma ve turizm geliştirme amacıyla Sakin Şehir yaklaşımını benimseyen Uzundere; özgün yerel kimliği, konukseverliği, doğal ve kültürel çekicilikleriyle önemli turizm merkezlerinden biri olmaya adaydır.

Uzundere ilçesi tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin dışında bölgede gerçekleştirilebilen çeşitli turistik faaliyetlerle de önemli bir potansiyel sağlamaktadır (Anonim, 2019c; Karahab ve Ortan, 2010):

- **Doğal Yaşam:** Uzundere Vadisi'nin de içinde yer aldığı Çoruh Vadisi, kuş göç yolları açısından büyük önem taşımaktadır. Çoruh Vadisi, Kafkasya ile Anadolu arasında süzülerek göç eden yırtıcı kuşlar ile diğer göçmen kuşlar için bir geçiş koridoru vazifesi görmektedir. Bu kapsamda ilçede her yıl ekim ayının ilk haftasında kuş gözlem festivali gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda bölge içerdiği dağ keçileri, yaban kedileri ve vaşak popülasyonları ile her yıl Mart ayında düzenli olarak yaban hayvanları gözlemlemek isteyen hayvan severler tarafından ziyaret edilmektedir.
- **Flora:** Uzundere vadisinde aralarında çok ender türler de dahil olmak üzere 100'den fazla endemik ya da başka bölgelerde az görülen türler ortaya çıkmaktadır. Uzundere'de başka bölgelerde yetişmeyen endemik sebze ve meyvelerin (yabani erik, alıç, yabani iğde, yabani hurma gibi) yetiştiriciliği de yapılmaktadır.
- **Sportif Faaliyetler:** Uzundere coğrafi özellikleri bakımından su sporlarının yapılmasına elverişlidir ve rafting, yelken, kano, kürek branşlarında su sporları yapılmaktadır. Uzundere ilçesi, 2012 yılında U-21 Rafting Türkiye Şampiyonası'na ev sahipliği yapmıştır. Bölgede dağcılık ve kampçılık, kaya ve buz tırmanışları, dağ yürüyüşlerinin (trekking) yanı sıra bisiklet şenlikleri de yapılmaktadır. Her yıl 29 Ekim'de yurt içi ve yurt dışından sporcuların katılımıyla Karakucak Güreşleri düzenlenmektedir. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı iş birliği ile yürütülmekte olan Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR) kapsamında Uzundere İlçesi ve çevresinde dağ yürüyüşü rotaları da çıkartılmıştır.
- **Uzundere Mutfağı:** Bölgenin kendine özgü meyvelerden yapılan kaysefesi, meyve yahnileri, helvalar gibi yemekleri ve aynı zamanda cağ kebabı bulunmaktadır.
- **Festival ve Şenlikler:** Bölgede her yıl düzenlenen "Armutlu Mezra Festivali" ve "Sapaca Köyü Puşulu Yaylası Festivali" önemli festivallerdendir. Ayrıca bölgede Tortum İlçesi Tortum Şelalesi'nde "Şelale Festivali" ve "Gençlik Şöleni" düzenlenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Herhangi bir turizm destinasyonunda yerel halkın turizmin yol açtığı olumsuzluklara katlandıkları bilinmektedir. Ancak, sakin şehirlerde yaşayan yerel halkın, destinasyonun gelişiminden çeşitli avantajlar elde ederken, mevcut dokunun mümkün olduğunca yaşatılmasına rağmen herhangi bir olumsuz duruma katlanıp katlanmadıklarının belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, herhangi bir destinasyonun dokusunu bozmayacak şekilde gerçekleştirilen “sakin şehir (slow cities)” uygulamalarında dahi yerel halkın yaklaşma-kaçınma durumuyla karşı karşıya kalıp kalmadıklarının ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan belirlenmesi ve bu faktörlerin sakin şehir uygulamalarına yönelik genel tutumlar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın anakütlesini turizm faaliyetlerine açılan destinasyonlardaki yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Anakütle, sakin şehirler olarak turizme açılan destinasyonlarda yaşayan halk ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın örneklem çerçevesine ülkemizdeki on birinci sakin şehir olan Uzundere’de yaşayan yerel halk alınmış, kolayda örneklem yöntemiyle 200 adet yüz yüze anket yapılmış, elde edilen araştırma sonuçlarından hareketle, uygulamacılara ve araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmuştur.

Verilerin Toplama Tekniği ve Verilerin Analizi

Anketler hazırlanmadan önce, Uzundere’de yaşayan 9 kişi ile görüşme yapılmış, çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel faktörler ile ilgili yaklaşma ve kaçınma (olumlu-olumsuz) ifadeleri belirlenmiştir. Daha sonra bu ifadeler tasnif edilerek anket soruları hazırlanmıştır.

Araştırmada, katılımcıların demografik özelliklerini tanımlamak üzere frekanslarına bakılmıştır. Her bir faktöre yönelik olumlu ve olumsuz ifadelerin yaklaşma-kaçınma karşılaştırması Paired t-testi ile yapılmıştır. Faktörlerin genel tutum üzerindeki etkileri ise basit regresyon analizi ile belirlenmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Araştırma Bulguları

Araştırmaya dahil edilen 200 katılımcının demografik özelliklerine ilişkin araştırma bulgularına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Demografik Özellikler	Sayı/Oran	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	64	32
	Erkek	136	68
Yaş	18-27	64	32
	28-37	80	40
	38-47	40	20
	48 ve üstü	16	8
Gelir	2000 TL ve altı	16	8
	2001-4000 TL	128	64
	4001-6000 TL	48	24
	6001 TL ve üzeri	8	4

Eğitim	<i>İlköğretim</i>	16	8
	<i>Orta Öğretim</i>	16	8
	<i>Üniversite</i>	152	76
	<i>Lisans üstü</i>	16	8
Turizmden Gelir Elde Etme Durumu	<i>Evet</i>	16	8
	<i>Hayır</i>	184	92
TOPLAM		200	100.0

Katılımcıların Çevresel, Ekonomik ve Sosyal-Kültürel Faktörlere Yönelik Tutumlarına İlişkin Paired t-Testi Bulguları

Tablo 2’de çevresel faktörlere yönelik olumlu tutum ile olumsuz tutumlar arasında anlamlı ($p<0.01$) bir farklılık bulunmadığı ve ortalamalara göre, olumlu tutumun olumsuz tutuma göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Çevresel Faktörlere Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Değişkenler	t Değeri	Sd	Anlamlılık (2-tailed)	Ortalama
Çevresel Faktörlere Yönelik Olumlu Tutum	2,721	189	0,007	3,4500
Çevresel Faktörlere Yönelik Olumsuz Tutum				3,1700

Tablo 3’te ekonomik faktörlere yönelik olumlu tutum ile olumsuz tutumlar arasında anlamlı ($p<0.01$) bir farklılık bulunmadığı ve ortalamalara göre, olumsuz tutumun olumlu tutuma göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Ekonomik Faktörlere Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Değişkenler	t Değeri	Sd	Anlamlılık (2-tailed)	Ortalama
Ekonomik Faktörlere Yönelik Olumlu Tutum	-4,280	199	0,000	3,0400
Ekonomik Faktörlere Yönelik Olumsuz Tutum				3,3600

Tablo 4’ e göre ise; sosyal ve kültürel faktörlere yönelik olumlu tutum ile olumsuz tutumlar arasında anlamlı ($p<0.01$) bir farklılık bulunmaktadır. Ortalamalara göre, olumlu tutum olumsuz tutuma göre daha yüksektir.

Tablo 4. Katılımcıların Sosyal ve Kültürel Faktörlere Yönelik Tutumları

Değişkenler	t Değeri	Sd	Anlamlılık (2-tailed)	Ortalama
Sosyal ve Kültürel Faktörlere Yönelik Olumlu Tutum	7,601	199	0,000	2,9733

Sosyal ve Kültürel Faktörlere Yönelik Olumsuz Tutum				2,5733
---	--	--	--	--------

Araştırmaya Dahil Edilen Faktörlerin Yerel Halkın Genel Tutumları Üzerindeki Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Bulguları

Tablo 5'te araştırmaya dahil edilen faktörler ile yerel halkın turizmin gelişimine yönelik genel tutumuna ilişkin modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.01$). Söz konusu faktörler ve genel tutumlara ilişkin regresyon katsayısının açıklama oranı %79.3'tür. Tüm değişkenlerin Durbin-Watson katsayıları incelendiğinde ise otokorelasyon olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Dahil Edilen Faktörlerin Yerel Halkın Genel Tutumları Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular

Değişkenler	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	ANOVA F Değeri	ANOVA Anlamlılık Düzeyi	Durbin-Watson
Faktörler ---- Genel Tutum	0,793 ^a	0,628	0,617	54,417	0,000 ^a	1,737

Tablo 6. Araştırmaya Dahil Edilen Faktörler İle Yerel Halkın Tutumları Arasındaki Regresyon Katsayıları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	Anlamlılık Düzeyi	TIF	VIF
	B	Standart Hata	Beta				
(sabit) Genel Tutum	2,102	,107		19,579	,000		
Çevresel Olumlu	,070	,021	,259	3,331	,001	0,319	3,138
Çevresel Olumsuz	-,083	,031	-,226	-2,699	,008	0,274	3,645
Ekonomik Olumlu	-,216	,041	-,492	-5,323	,000	0,225	4,440
Ekonomik Olumsuz	,168	,021	,599	8,124	,000	0,354	2,828
Sosyal ve Kültürel Olumlu	-,101	,041	-,268	-2,451	,015	0,161	6,219
Sosyal ve Kültürel Olumsuz	,088	,025	,289	3,534	,001	0,288	3,474

Araştırmaya dahil edilen faktörlerin yerel halkın turizme karşı tutumları üzerinde çevreye yönelik olumluluk, olumsuzluk, ekonomiye yönelik olumluluk, olumsuzluk, sosyal-kültürel olumsuzluk ($p < 0.01$), olumluluk ($p < 0.05$) faktörlerinin etkisi olduğu Tablo 6'da görülmektedir. Bu etkilerden çevresel olumluluk, ekonomik olumluluk, sosyal kültürel olumsuzluğun yerel halkın tutumları üzerindeki etkisi olumlu, diğer faktörlerin etkisi ise olumsuzdur.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada Uzundere destinasyonun dokusunu bozmayacak şekilde gerçekleştirilen “sakin şehir (Slow Cities)” uygulamalarında yerel halkın yaklaşma-kaçınma durumuyla karşı karşıya kalıp kalmadıkları ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan belirlenmiş ve bu faktörlerin Sakin Şehir uygulamalarına yönelik genel tutumlar üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre; Uzundere’de turizm gelişiminin çevre üzerindeki etkilerine yönelik değerlendirmeleri daha olumludur. Bölgede turizm gelişiminin özellikle altyapı ve üstyapıyı desteklediği, çevre temizliği konusunda hassasiyeti arttırdığı, çevresel düzenlemelerin destinasyon görünümüne olumlu katkılar sağladığı düşünülmektedir. Uzundere’de yaşayan yerel halk turizm gelişiminin ekonomik boyutuna yönelik olumlu tutuma sahip değillerdir. Bu sonuç, araştırmaya dahil edilen katılımcıların büyük bir çoğunluğunun turizmden gelir elde etmemesi bulgusuyla açıklanabilir. Aynı zamanda yerel halk turizm gelişiminin sosyal ve kültürel faktörler üzerindeki etkilerini de olumlu değerlendirmektedirler. Sakin şehir yaklaşımının yerel değerleri koruma odaklı uygulamaları içermesi, diğer bölgelere nazaran Uzundere’de sosyal ve kültürel değerlerin bozulmadan sürdürülebildiğini sağlamakta olabilir. Yerel halk sosyal ve kültürel değerlerin korunduğuna inanmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen faktörler ile yerel halkın turizmin gelişimi konusunda genel tutumlarını açıklamaya yönelik modele göre söz konusu faktörlerin tutumlara ilişkin regresyon katsayısının açıklama oranı %79.3’tür. Başka bir ifadeyle, söz konusu faktörler yerel halkın turizme karşı tutumlarının büyük bir kısmını etkilemektedir. Çevresel olumluluk, ekonomik olumluluk, sosyal olumsuzluğun yerel halkın tutumları üzerindeki etkisi **olumlu**, diğer faktörlerin etkisi ise **olumsuzdur**.

Yerel halkın turizmden ekonomik olarak kazanç sağlamasına yönelik girişimler, turizm mekanizmalarının içinde yer alma oranlarının artırılması ve bu yönde teşvik edilmeleri turizm gelişimine yönelik kaçınma çatışmalarını azaltacaktır. Sakin şehir yaklaşımı halihazırda yerel ve çevresel değerleri koruma odaklı bir bakış açısına sahip olduğu için kaçınma çatışmalarını engellemek daha kolay olabilecektir. Bu doğrultuda gerekli bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve yerel halkın karar mekanizmalarına katılımının artırılması olumlu sonuçlar yaratacaktır.

Kaynaklar

Anonim, 2019a. www.cittaslow.stratos.it, Erişim Tarihi: 02.03.2019.

Anonim, 2019b. www.cittaslowturkiye.org, Erişim Tarihi: 15.05.2019.

Anonim, 2019c. www.uzundere.gov.tr/. Erişim Tarihi: 15.05.2019.

Basım, H. N., Çetin, F. ve Meydan, C. H. 2009. Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarında Kontrol Odağının Rolü. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21: 57-69.

Beatley, T. 2004. Native to Nowhere: Sustaining Home and Community in A Global Age. Washington, DC: Island Press.

Çetin, F., Basım, H. N. ve Karataş, M. 2011. Çalışanların Problem Çözme Becerilerinde Örgütsel Adalet Algısı ve İş Tatminin Rolü. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 18(1): 71-85.

Çoruh Doğa Derneği, 2006. <http://www.coruhdogadernegi.org/doga.html>, Erişim Tarihi: 15.04.2019.

- Elliot, A. J. 2006. The Hierarchical Model of Approach-Avoidance Motivation. *Motivation and Emotion*, 30: 111-116.
- Elliot, A. J. ve Thrash, T. M. 2010. Approach and Avoidance Temperament As Basic Dimensions of Personality. *Journal of Personality*, 78: 865-906.
- Ferris, D. L.; Rosen, C. R.; Johnson, R. E.; Brown, D. J.; Risavy, S. D. ve Heller, D. 2011. Approach or Avoidance (or Both?): Integrating Core Self-Evaluations within An Approach/Avoidance Framework. *Personnel Psychology*, 64: 137-161.
- Hisli Şahin, N., Basım, H. N. ve Çetin, F. (2009). Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarında Kendilik Algısı ve Kontrol Odağı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20: 153-163.
- Karagöz, D. 2018 Destinasyon Uzantılarının Turistlerin Duygusal Tepkileri ve Davranışsal Niyetleri ile İlişkisi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6: 171-194.
- Karahan, F. ve Ortan, T. 2010. Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11 (1): 27-42.
- Kardeş, M. 2008. Tarih ve Turizm Beldesi Uzundere. Erzurum: Uzundere Belediyesi Kültür Yayınları. Zafer Matbaacılık.
- Küçükergin, K. G. ve Meydan Uygur, S. 2018. Destinasyon Ambiyansı Turistlerin Değerlendirmelerini Nasıl Etkiler? Turist Tatmini, Sevinç ve Davranışsal Eğilimlere Yönelik Bir Araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 5: 15-27.
- Knox, P. L. 2005. Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World. *Journal of Urban Design*, 10: 1-11.
- Mayer, H. ve Knox, P. L. 2006. Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World, *Journal of Urban Affairs*, 28: 321-334.
- Moscardo, G. ve Pearce, P. L. 1999. Understanding Ethnic Tourists. *Annals of Tourism Research*, 26: 416-434.
- Pink, S. 2008. Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement. *Local Environment*, 13: 95-106.
- Radstrom, S. J. 2005. An Urban Identity Movement Rooted in the Sustainability of Place: A Case Study of Slow Cities and Their Application in Rural Manitoba. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Manitoba Üniversitesi, Kanada.
- Russell, J.A. ve Mehrabian, A. (1974). *An Approach to Environmental Psychology*. MIT Press, Cambridge, MA.
- Senbeto, D. H. ve Hon, A. H. Y. 2019. A Dualistic Model of Tourism Seasonality: Approach–Avoidance and Regulatory Focus Theories, *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 43: 734-753.
- Sırım, V. 2006. Şehir Sakinlerine Sakin Şehir Reçetesi. *Kişisel Gelişim Dergisi*, <http://www.velisirim.com/sadeyasam.cfm>, Erişim Tarihi: 15.05.2019.
- Sinkovics, R. R. ve Penz, E. 2009. Social Distance Between Residents and International Tourists—Implications for International Business. *International Business Review*, 18: 457–469.
- Yüksel Özemir, A ve Özdemir, A. 2007. Duygusal Zeka ve Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Üniversitede Çalışan Akademik ve İdari Personel Üzerine Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18, 393-410.